

Wyzwania dla nadzoru

Nadzory stanęły przed poważnymi wyzwaniami, które ściśle wiążą się z przemianami na międzynarodowych rynkach finansowych, zachodzącymi z dużą intensywnością procesami globalizacji, konsolidacją oraz pojawieniem się nowych produktów i nowych rodzajów ryzyka.

KATARZYNA ALEKSANDRA CZAJKOWSKA

Z względu na gwałtownie rosnące rozmiary transakcji międzynarodowych, nadzory poszczególnych krajów muszą coraz ściślej ze sobą współpracować. Najbardziej korzystne wydaje się rozwiązanie w postaci powołania instytucji nadzorczej na szczeblu międzynarodowym. Wydaje się jednak, iż nie jest to w tej chwili możliwe. Powodem są obawy poszczególnych krajów, że działalność takiej instytucji ograniczałaby nadzór krajowy, nie pozwalając na elastyczne, efektywne i szybkie reagowanie w sytuacji zagrożenia stabilności systemu finansowego. Ponadto musiałaby jej zostać przekazana część uprawnień władz krajowych. Powstałaby również konieczność nowego uregulowania roli banku centralnego jako pożyczkodawcy dla banków komercyjnych (lender of last resort). Pojawiłyby się problemy dodatkowych kosztów ewentualnego zaangażowania się banku centralnego.

Za duży, aby upaść

Procesy konsolidacji zachodzące z dużą intensywnością poprzez fuzje i przejęcia są ściśle związane z procesami globalizacji. Celem procesów konsolidacyjnych jest stworzenie większych podmiotów, które łatwiej mogą sprostać zaostrej konkurencji na rynkach krajowych i międzynarodowych. Wiąże się z tym jednak cały szereg niebezpieczeństw. Po pierwsze, fuzja może nie przynieść spodziewanych rezultatów.

Po drugie, zarząd może przejściowo utracić kontrolę nad przebiegającymi procesami. Udane fuzje dużych instytucji powodują powstanie coraz większej liczby podmiotów – tzw. za duży, aby upaść (too big to fail). Stanowi to niewątpliwie poważne utrudnienie w nadzorze takich instytucji.

Istnienie sieci konglomeratów finansowych, składających się z licznych firm-córek, do których oprócz banków należą przedsiębiorstwa niebankowe lub niefinansowe, powoduje rozszerzenie działalności na rynku krajowym i międzynarodowym. Utworzona w taki sposób struktura z założenia ma utrudniać nadzór.

Nowe wyzwania

Dynamiczny postęp techniczny w bankowości, w szczególności elektronicz-

nej, a w tym internetowej, stanowi kolejny poważny problem i wyzwanie, jakie pojawiło się przed nadzorem. Internet stworzył całkowicie nową, wirtualną platformę do konkurencji między pośrednikami finansowymi. Wykorzystanie Internetu umożliwia świadczenie usług finansowych – praktycznie rzecz biorąc – z każdego miejsca na świecie. Klient jednak nie zawsze ma możliwość zorientowania się, gdzie znajduje się faktyczna siedziba firmy i czy posiada ona licencję na świadczenie określonych usług.

Z powodu konieczności zapewnienia stabilności systemów finansowych oraz pojawienia się bardzo skomplikowanych produktów finansowych nastąpiła koordynacja działań nadzorów bankowych poszczególnych krajów oraz utworzone zostały instytucje międzynarodowe, których zadaniem jest poprawa jakości i skuteczności nadzoru przez wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Do najważniejszych zadań instytucji nadzorczych zalicza się:

- harmonizację międzynarodowych uregulowań prawnych,
 - rozwój metod oceny ryzyka oraz dopasowanie ich do nowych rodzajów ryzyka,
 - zwiększenie „przejrzystości” rynków,
 - intensyfikację współpracy między instytucjami krajowymi i międzynarodowymi.
- Globalizacja rynków wymaga „globalizacji nadzoru”. Nadzory krajowe terytorialnie ograniczone w swojej działalności nie są w stanie samodzielnie sprawować efek-

BAZYLEJSKI KOMITET NAZORU BANKOWEGO

Dominującą rolę wśród finansowych instytucji międzynarodowych odgrywa Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Basic Committee on Banking Supervision). Komitet podjął działalność w 1974 r. przy Banku Rozliczeń Międzynarodowych w Bazylei. Obecnie w jego skład wchodzi przedstawiciele następujących państw: Belgii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Japonii, Kanady, Luksemburga, Niemiec, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoch oraz Stanów Zjednoczonych. W coraz szerszym zakresie w prace Komitetu włączani są przedstawiciele nadzoru bankowego z krajów spoza G-10, w tym z krajów Europy Środkowo-wschodniej, Ameryki Łacińskiej, Afryki i Azji. Głównym powodem powstania Komitetu była troska o stabilność systemu bankowego na świecie, gdyż kondycja tego systemu w istotny sposób decyduje o rozwoju całej gospodarki. Komitet ten jest forum, na którym są dyskutowane najważniejsze kwestie związane z nadzorem bankowym. Jego ustalenia nie mają charakteru obowiązujących norm prawnych, ale przyjmowane są dobrowolnie przez społeczność międzynarodową jako pożądane standardy (np. współczynnik adekwatności kapitałowej, zasady efektywnego nadzoru). Przeszłe, aktualne (i najprawdopodobniej przyszłe) prace Komitetu skupione są na trzech podstawowych kwestiach:

- zapewnieniu sytuacji, w której każdy bank podlega efektywnemu nadzorowi bankowemu,
- zapewnieniu, że każdy bank posiada adekwatne do swojej działalności fundusze własne,
- doskonaleniu praktyk i dyscypliny rynkowej.

tywnej kontroli, co spowodowane jest współzależnością funkcjonowania systemów bankowych na świecie.

Do zmiany w koncepcji nadzoru i przechodzenia do nadzoru o charakterze bardziej jakościowym oraz do pogłębiania współpracy na forum międzynarodowym, m.in. w ramach powoływanych w tym celu instytucji, przyczyniły się przeobrażenia na międzynarodowych rynkach finansowych.

Efektywny nadzór

We wrześniu 1997 r. Komitet Bazylejski wydał „Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego” – Konstytucję Nadzoru Bankowego. Podstawowe Zasady Bazylejskie składają się z dwudziestu pięciu zasad, które powinny być wdrożone w celu zagwarantowania skuteczności nadzoru. Zasady te poruszają następujące problemy:

- warunki wstępne efektywnego nadzoru bankowego (Zasada 1),
- licencjonowanie oraz zatwierdzanie zmian struktury (Zasady 2-5),
- regulacje i wymogi ostrożnościowe (Zasady 6-15),
- metody ciągłego nadzoru bankowego (Zasady 16-20),
- wymagania informacyjne (Zasada 21),
- formalne uprawnienia władz nadzoru bankowego (Zasada 22),
- bankowość transgraniczna (Zasady 23-25).

Zgodnie z treścią dokumentu, nadzór bankowy jest kluczowym elementem systemu gospodarczego. Jego zadaniem jest zapewnienie warunków, w których banki będą działały w sposób bezpieczny oraz legitymowały się odpowiednimi kapitałami i rezerwami na wypadek ryzyka (tj. zewnętrznymi regulacjami ostrożnościowymi). Koszty prowadzenia takiego nadzoru są oczywiście wysokie, ale udowodniono, że koszty „złego” nadzoru są jeszcze większe. Nadzór bankowy jest tylko jednym z elementów szerszych uwarunkowań, koniecznych do zachowania stabilności na rynkach finansowych. Uwarunkowania te można określić następująco:

- zdrowa i trwała polityka makroekonomiczna,
- dobrze rozwinięta infrastruktura publiczna (system prawa handlowego, wszechstronne i dobrze określone zasady księgowo, system niezależnych badań sprawozdań finansowych przez rewidentów, efektywny nadzór bankowy, dobrze określone zasady regulujące inne segmenty rynków finansowych oraz adekwatny nadzór nad tymi rynkami, bezpieczny i efektywny system płatni-

czy i rozliczeniowy dla rozliczania transakcji finansowych),

- efektywna dyscyplina rynkowa (zarządzanie instytucjami oraz zapewnienie, że kredytobiorcy podają inwestorom i wierzycielom dokładne, istotne, przejrzyste i aktualne informacje),
- procedury efektywnego postępowania w wypadku pojawienia się problemów w bankach,

Istnienie sieci konglomeratów finansowych powoduje rozszerzanie działalności na rynku krajowym i międzynarodowym.

- mechanizmy zapewniające odpowiedni poziom ochrony systemowej.

Z powyższych rozważań wynika jasno, że sam nadzór bankowy nie może i nie powinien zresztą zapewniać sytuacji, w której banki nie będą upadały. Powinien natomiast tworzyć pewne minimalne standardy, których banki powinny przestrzegać.

W stronę konsolidacji

W ramach przewyżczania podziału między nadzorem nad pojedynczymi segmentami rynku finansowego a coraz bardziej zintegrowanymi rynkami, podej-

KONKORDAT

Efekty prac Komitetu Bazylejskiego publikowane są w specjalnych dokumentach. W 1975 r. Komitet skierował do zagranicznych władz nadzoru bankowego dokument, zwany Konkordatem (Concordat). Został on rozwinięty i uzupełniony w 1983 r. wraz z ogłoszeniem „Zasad prowadzenia nadzoru zagranicznych przedsiębiorstw bankowych”. Zasady te precyzują, jak powinien być prowadzony nadzór nad bankami, a przede wszystkim nad bankami zagranicznymi, bankami powiązanymi i prowadzonymi wspólnie przedsięwzięcia. W czerwcu 1992 r. wiele z tych zasad zostało ponownie preredagowanych jako minimalne standardy nadzoru bankowego.

BAZYLEJSKA UMOWA KAPITAŁOWA

Rezultatem dalszych prac Komitetu są standardy związane z wymaganiami kapitałowymi wobec banków. W reakcji na zjawisko systematycznego pogarszania się współczynnika kapitałowego głównych banków międzynarodowych, Komitet opublikował w lipcu 1988 r. Bazylejską Umowę Kapitałową, określającą minimalne wymagania kapitałowe i wspólne zasady pomiaru funduszy własnych. Te minimalne standardy i ramy pomiaru wdrożono zarówno w krajach członkowskich, jak i we wszystkich właściwie krajach mających banki aktywne w skali międzynarodowej. W listopadzie 1991 r. zostały opublikowane poprawki do Umowy Kapitałowej, uwzględniające rezerwy ogólne jako fundusze własne banku. Kolejna poprawka, z kwietnia 1995 r., dotyczyła efektów bilateralnych powiązań banków kredytowych oraz narażenia na ryzyko rynkowe wynikające z transakcji: walutowych, instrumentami pochodnymi, długami, papierami wartościowymi i towarami.

muje się próby stworzenia nadzoru skonsolidowanego. W 1995 r. zostało utworzone Wspólne Forum ds. Konglomeratów Finansowych (Joint Forum on Financial Conglomerates – JFFC), w skład którego wchodzi przedstawiciele Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, Międzynarodowej Organizacji Papierów Wartościowych (IOSCO), Międzynarodowej Organizacji Nadzoru nad Instytucjami Ubezpieczeniowymi

(IAIS). Celem współpracy tych instytucji jest wypracowanie wspólnych ram działania instytucji finansowych, ograniczanie czynników zakłócających swo-

bodną konkurencję na rynku, czyli stworzenie tzw. level playing field.

Komitet Nadzoru Bankowego Europejskiego Systemu Banków Centralnych

W celu rozwiązywania problemów związanych z nadzorem, w Unii Europejskiej powołano specjalną instytucję: Komitet Nadzoru Bankowego Europejskiego Systemu Banków Centralnych. Jest to gremium składające się z przedstawicieli banków centralnych i nadzorów krajów Unii Europejskiej. Zadaniem Komitetu jest doradzanie w realizacji zadań Europejskiemu Bankowi Centralnemu. Oprócz tego instytucja ta ma odgrywać rolę forum do dyskusji i wymiany informacji między osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie systemów bankowych w tych krajach. Przede wszystkim powinna koncentrować się na makroekonomicznych przesłankach zapewniających stabilność rynków finansowych, analizie ryzyka systemowego i wskaźników wczesnego ostrzegania. Celem współpracy wspieranej przez grupy robocze jest także utworzenie rejestru kredytów w Europie.

Nadzorcza dyrektywa

Obecne podejście do kwestii nadzoru bankowego wyraża przede wszystkim Dyrektywa 2002/87/WE w sprawie nadzoru uzupełniającego nad instytucjami kredytowymi, przedsiębiorstwami ubezpieczeniowymi i funduszami inwestycyjnymi w konglomeracie finansowym oraz w sprawie zmian Dyrektyw Rady 73/239/EWG, 79/267/EWG, 92/49/EWG, 92/96/EWG, 93/6/EWG i 93/22/EWG oraz Dyrektywy 98/78/WE i 2001/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Głównym zadaniem tej regulacji jest stworzenie jednolitych zasad nadzoru nad instytucjami finansowymi, które

wchodzą w skład konglomeratów finansowych w skali całej WE oraz zapewnienie współpracy i wymiany informacji pomiędzy organami sprawującymi nadzór nad podmiotami będącymi częścią konglomeratu finansowego. Zobowiązywała ona państwa członkowskie do jej wprowadzenia do dnia 11 sierpnia 2004 r. W Polsce transformacja jej postanowień nastąpiła dopiero 17 lutego 2005 r. poprzez uchwalenie przez Sejm ustawy o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego. Zgodnie z omawianą Dyrektywą, nie jest wymagane, aby państwa członkowskie powołały jeden zintegrowany organ nadzorujący konglomeraty finansowe, a jedynie zawarcie porozumienia, na mocy którego instytucje nadzorujące segment bankowy, inwestycyjny i ubezpieczeniowy konglomeratu finansowego wyłonią spośród siebie jednego koordynatora dla danego konglomeratu.

Przy omawianiu kwestii zapewnienia skutecznych mechanizmów wymiany informacji nadzorczych oraz szerszej współpracy instytucji nadzorczych należy zwrócić uwagę na specyfikę rynków finansowych państw Europy Środkowej i Wschodniej. W Polsce, w przeciwieństwie do państw zachodnich, banki zagraniczne, drogą tworzenia banków zależnych na bazie kupowanych dużych banków lokalnych, kontrolują większość

formacji pomiędzy nadzorem macierzystym i goszczącym. Ponadto, w przypadku banku ważnego dla całego systemu bankowego państwa goszczącego nadzór macierzysty powinien zapewnić nadzorowi goszczącemu w ściśle określonych okolicznościach możliwość weryfikacji ważnych danych na temat banku macierzystego. Nawet w formie udziału inspektora goszczącego w inspekcji przeprowadzanej w banku dominującym znajdującym się pod nadzorem macierzystym.

Podstawa to informacja

Zważywszy, że struktura systemu bankowego państw Europy Środkowej i Wschodniej wygląda podobnie, cennym doświadczeniem dla nadzoru bankowego z tych regionów mogłaby być współpraca w zakresie wymiany informacji na temat banków zależnych od tego samego, dużego banku zagranicznego. Należy bowiem pamiętać, że wykonywanie nadzoru na bazie skonsolidowanej nie oznacza i nie może oznaczać odejścia od nadzorowania instytucji kredytowych na poziomie indywidualnym. Nadzór indywidualny powinien być wykonywany równolegle z nadzorowaniem tych instytucji na bazie skonsolidowanej – jako konieczny warunek właściwej oceny bezpieczeństwa instytucji bankowych, na których opiera się stabilność lokalnych syste-

- odpowiedzialność nadzoru macierzystego nad całą skonsolidowaną grupą,
- wymóg dostępu nadzoru macierzystego do podmiotów zależnych również w innych krajach.

Nadzór skonsolidowany, nawet w kształcie rozszerzonym, nie wiąże się – w rozumieniu prawa europejskiego i praktyki międzynarodowej – z koniecznością instytucjonalnego łączenia nadzorów poszczególnych sektorów rynku finansowego. Wystarczającym czynnikiem gwarantującym efektywność nadzoru jest współpraca międzynarodowa i stosowanie jednolitych standardów ostrożnościowych w całej Unii.

Od ilości do jakości

Autorzy „Strategii lizbońskiej” odnoszą się do „omijania” regulacji ostrożnościowych i do wzajemnych powiązań kapitałowych, które umożliwiają wielokrotne zaliczanie do funduszy własnych tych samych środków, znajdujących się w dyspozycji powiązanych wzajemnie – kapitałowo i organizacyjnie – instytucji sektora finansowego. Twierdzenie, iż rozwiązaniem problemu jest stworzenie instytucji zintegrowanego nadzoru, wydaje się być nieuzasadnione. To raczej stosowanie zasad nadzoru skonsolidowanego skutecznie zapobiega wielokrotnemu zaliczaniu tych samych środków do bazy kapitałowej grupy finansowej. Istotnym *novum* w kwestii nadzoru jest próba przechodzenia od nadzoru w przeważającej mierze ilościowego do coraz bardziej jakościowego. Przejawem tej tendencji jest zaakceptowanie przez nadzór, pod warunkiem spełnienia odpowiednich wymagań ilościowych i jakościowych, wewnętrznych modeli zarządzania ryzykiem rynkowym. Oznacza to, iż nadzór jest gotowy do zintegrowania posiadanego przez banki know-how w zakresie zarządzania ryzykiem w normy nadzorcze. Rozwiązanie to jest korzystne dla banków z uwagi na oszczędność kosztów. Banki nie muszą dublować pracy, przez zarządzanie ryzykiem za pomocą wewnętrznych modeli, a następnie przez obliczanie niezbędnego kapitału według standardowej metody. Dokonywana przez nadzór ocena procesu wewnętrznego zarządzania ryzykiem wykracza znacznie poza nadzór ilościowy, gdyż obok kontroli wskaźników obejmuje kontrolę jakości stosowanych modeli, a więc jakość zarządzania ryzykiem przez bank. Bardzo pozytywnym aspektem nadzoru jakościowego jest możliwość elastycznego reagowania, dopasowanego do sytuacji. W ramach nadzoru jakościowego wła-

MIĘDZYNARODOWE STOWARZYSZENIE SWAP I INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

Dynamiczny rozwój transakcji instrumentami pochodnymi, który rozpoczął się w latach osiemdziesiątych, spowodował konieczność powołania forum, które zajmowałoby się tą problematyką. Międzynarodowe Stowarzyszenie Swap i Instrumentów Pochodnych (International Swaps and Derivatives Association – ISDA), utworzone w 1985 r., zrzesza ponad 330 członków, przede wszystkim instytucje finansowe i ich klientów. Celem ISDA jest upowszechnianie wiedzy o instrumentach pochodnych, tworzenie standardów dokumentacji przeprowadzanych transakcji oraz współpraca przy tworzeniu nowych regulacji. Działalność tej organizacji przyczynia się do zmniejszania ryzyka w transakcjach instrumentami pochodnymi.

MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJA KOMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Kolejną instytucją finansową odgrywającą istotną rolę w międzynarodowym systemie finansowym, jest Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych (International Organization of Securities Commissions – IOSCO). Celem organizacji jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynków kapitałowych, ustanawianie wspólnych standardów i zasad skutecznego nadzoru nad firmami. Powstała w 1974 r. i obecnie zrzesza organy nadzoru nad rynkami papierów wartościowych, opcji i futures z około 70 krajów.

dużych instytucji finansowych i tym samym lokalnych systemów bankowych. Ten szczególnie systemowy wpływ pojedynczych banków zależnych od konglomeratów zagranicznych na cały sektor finansowy jest zjawiskiem specyficznym dla tego regionu i powinien znaleźć odzwierciedlenie w zasadach współpracy między nadzorami gospodarczymi kraju goszczącego i macierzystego. Doświadczenia ostatniej dekady uczą, że bank kontrolowany przez bank mający siedzibę w innym państwie wymaga zachowania wzajemności w wymianie in-

mów bankowych. W efekcie tego, instytucja nadzorcza uzyska dokładny obraz sytuacji finansowej podmiotu nadzorowanego skorygowany o czynnik powiązań wewnątrz grupy, w ramach której podmiot ten prowadzi działalność.

Zarówno przepisy prawne, jak i standardy i wytyczne międzynarodowych organizacji nadzorczych dotyczące modelu sprawowania nadzoru na bazie skonsolidowanej, przewidują:

- stworzenie ram współpracy między nadzorami, wymiany informacji i – w razie potrzeby – koordynacji ich działań,

de badają reakcję banku na wydarzenia rynkowe i stopień jej odzwierciedlenia w modelu. Przyczynia się to do większej efektywności. Natomiast w przypadku norm ilościowych istnieje poważne niebezpieczeństwo, że na dynamicznie rozwijających się rynkach szybko tracą swoją adekwatność i aktualność.

W kierunku nadzoru jakościowego zmierza też koncepcja przedstawiona przez Komitet Bazylejski do konsultacji w kwietniu 1999 r. Stanowi ona dalszy krok w procesie realizacji tzw. risk based approach, czyli ma służyć lepszemu określeniu wielkości kapitału odpowiedniego do poziomu ponoszonego ryzyka. Koncepcja ta przejmuje podstawowe założenia obecnie obowiązującej konstrukcji. Podstawową różnicą między rozwiązaniem obowiązującym do tej pory a rozwiązaniem proponowanym polega na uwzględnieniu przy obliczaniu wag ryzyka ocen ratingowych. Zgodnie z opinią Komitetu, mimo licznych zastrzeżeń, jakie można mieć wobec przydatności ocen wystawianych przez zewnętrzne wyspecjalizowane agencje ratingowe, stanowią one najbardziej obiektywną miarę ryzyka. Komitet dopuścił też, pod pewnymi warunkami, stosowanie wewnętrznej oceny ryzyka przez niektóre, wysoko wyspecjalizowane banki. Banki poszczególnych krajów zareagowały na tę koncepcję w sposób bardzo różny, przy czym linia podziału przebiegała między systemami anglosaskimi a Europą kontynentalną.

Przeszkodą brak ratingu

Banki europejskie zareagowały sceptycznie, ponieważ tylko ok. 20-25 proc. europejskich klientów posiada rating, co uniemożliwiłoby bankom ewentualne korzystanie z nowych zasad obliczania współczynnika adekwatności kapitałowej i zmniejszenie wymogów kapitałowych w przypadku wysokiego ratingu. Koncepcja zewnętrznego ratingu stanowi więc dyskryminację dla systemów bankowych, w których kredyt bankowy jest przeważającą formą finansowania przedsiębiorstw. Nie oznacza to jednak automatycznie, że finansowanie tych przedsiębiorstw jest narażone na większe ryzyko niż gdyby miały one rating. Natomiast niewątpliwie jest to korzystne dla systemów, w których większa część finansowania przedsiębiorstw odbywa się za pomocą rynków kapitałowych i w których od dawna funkcjonują agencje ratingowe.

Zastrzeżenia co do wiarygodności ocen wystawianych przez agencje ratingowe budzi częste obniżanie przez nie ratingu firmy dopiero po zgłoszeniu przez nią pogorszenia kondycji, a zatem nieinformowanie z wyprzedzeniem o ta-

FORUM DLA STABILNOŚCI FINANSOWEJ

Jako reakcja na najnowsze kryzysy w krajach rozwijających się, w 1999 r., z inicjatywy krajów G-7 powołane zostało Forum dla Stabilności Finansowej (Forum for Financial Stability – FFS). W skład tego gremium wchodzi przedstawiciele ministerstw finansów, banków centralnych i nadzoru, jak również przedstawiciele najważniejszych organizacji międzynarodowych, tj.: MFW, Bank Światowy, BIS, OECD, Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego, IOSCO, IAIS. Celem powołania tej instytucji jest:

- konieczność ulepszenia metod nadzoru i wypracowanie wskaźników wczesnego ostrzegania oraz stworzenie centrali, która będzie gromadziła informacje,
- wypracowanie reguł postępowania, dzięki którym byłaby możliwa koordynacja działań nadzoru krajowego i międzynarodowego,
- implementacja sprawdzonych na forum międzynarodowym reguł postępowania i standardów.

kiej możliwości. Świadczą o tym m.in. wysokie ratingi krajów, w których wkrótce potem wystąpiły zjawiska kryzysowe. Badania wskazują także, że oceny wystawiane przez agencje z dużym opóźnieniem dostosowują się do zmienionej sytuacji.

Zarzuty wobec Bazylei

Komitetowi Bazylejskiemu często zarzuca się, że proponowane przez niego koncepcje opracowywane są jedynie z myślą o dużych bankach, działających na rynkach międzynarodowych. Nie

Istotnym novum w kwestii nadzoru jest próba przechodzenia od nadzoru w przeważającej mierze ilościowego do coraz bardziej jakościowego.

uwzględnia się w nich specyfiki rynków lokalnych, co byłoby zresztą niemożliwe. Koncepcje Komitetu nie mają charakteru obowiązującego. Jednakże w istotny sposób wpływają na tworzenie przepisów prawnych na szczeblu Unii Europejskiej i w wielu innych krajach. Zgodnie z ustaleniami Traktatu z Maastricht, regulacje nadzorcze pozostawiono w gestii narodowej. Powodem były, po pierwsze, trudności ze znalezieniem wspólnego rozwiązania, biorąc pod uwagę różnorodność form instytucjonalnych, uwarunkowanych historycznie, występujących w krajach Unii

Europejskiej. Po drugie, argumentem przemawiającym za pozostawieniem nadzoru w gestii krajowej była lepsza znajomość rynku i pojedynczych instytucji, co pozwala na bardziej efektywne jego sprawowanie.

Nadzór nad instytucjami prowadzonymi działalnością międzynarodową jest możliwy dzięki współpracy odpowiednich nadzorów krajowych. Współpraca ta została uregulowana licznymi tzw. Memoranda of Understanding

Harmonizacja przepisów

W okresie poprzedzającym obecny etap integracji kraje UE były zobowiązane do wprowadzenia w odpowiednich terminach kilkunastu dyrektyw. Harmonizacja przepisów prawnych jest jedną z koniecznych przesłanek procesu integracji i niewątpliwie przyczynia się do wyrównania warunków konkurencji i poprawy bezpieczeństwa. Jednak w ciągu ostatnich dziesięciu lat znacznie wzrosła liczba regulacji. Ich przedmiotem stawały się kolejne rodzaje ryzyka, produkty i uczestnicy rynku, co doprowadziło do „zagęszczenia” przepisów, w których coraz trudniej poruszać się pracownikom zarówno banku, jak i nadzoru. Obowiązujące normy są coraz bardziej skomplikowane i bardzo często nie dają się wyliczyć.

Przeobrażenia na międzynarodowych rynkach finansowych, wzrost zagrożenia nowymi rodzajami ryzyka powodują konieczność zmiany koncepcji nadzoru oraz ciągłe dostosowywanie nadzoru do zmienionych warunków działania. Ogólną zasadą instytucji nadzorczych jest zharmonizowanie wymagań kapitałowych stosownie do ponoszonego ryzyka, a więc realizacja tzw. zasady same risk, same rules, same supervisory treatment, lub inaczej – zapewnienie tzw. level

playing field. Temu samemu poziomowi ponoszonego ryzyka powinny odpowiadać takie same warunki kapitałowe i nadzorcze.

Ostatnich kilkanaście lat charakteryzuje się dynamicznym postępem w zakresie światowej uniwersalizacji i standaryzacji ostrożnościowych regulacji nadzorczych dotyczących banków. Wpływa to na poprawę wspólnego bezpieczeństwa oraz wyrównywanie warunków konkurencji.

(Autorka jest doktorantką prof. Hanny Gronkiewicz-Waltz)